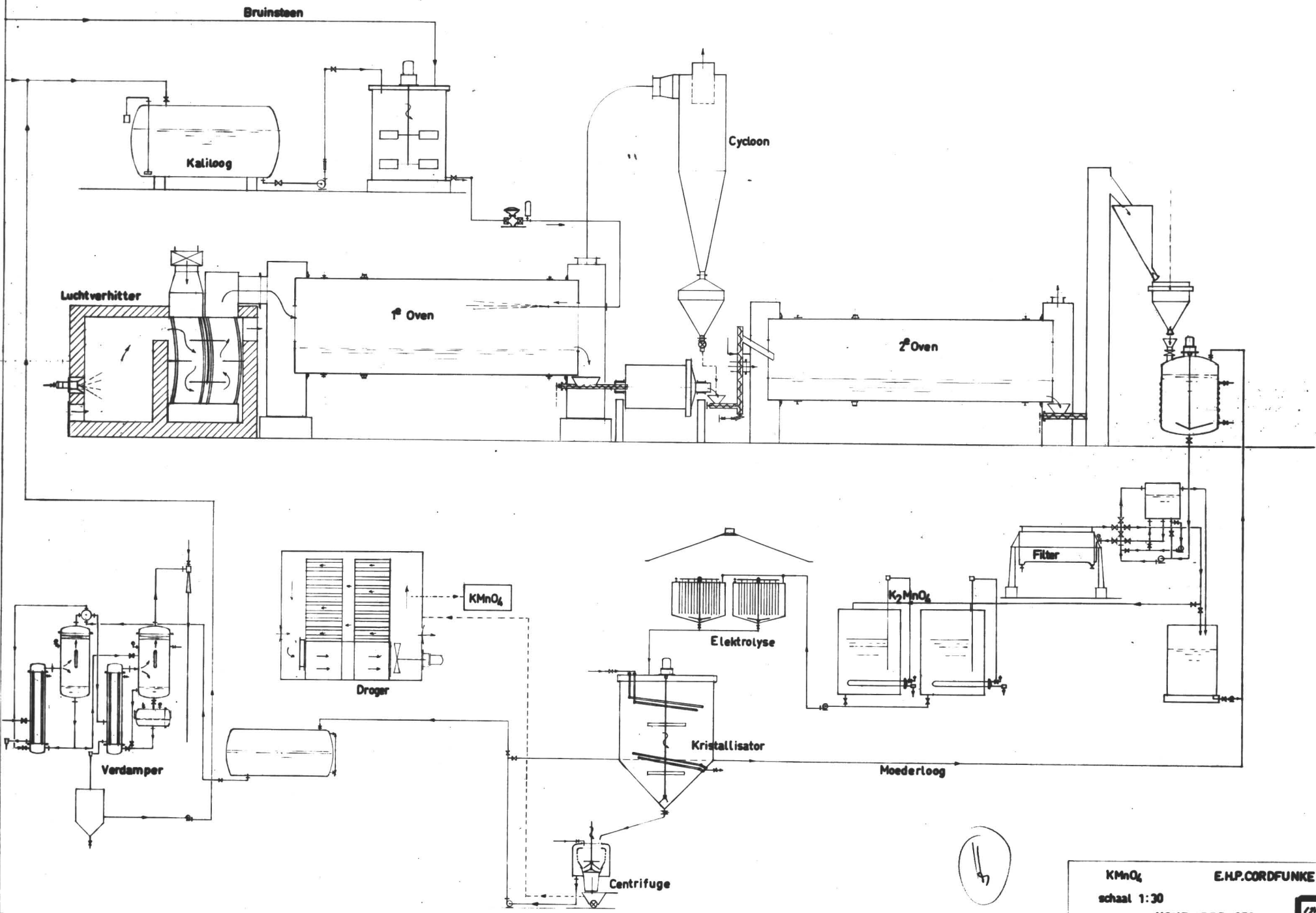

De technische bereiding van kaliumpermanganaat.

E.H.P. Cordfunke
Stadhoudersplein 10^d
Rotterdam

november 1958

1718

E.H.P. Cordfunke

KMnO₄

Theoretisch goed uitgeslacht schema, dat echter mank gaat aan totaal gebreke aan technische achtergrond.

Illustraties daarvan:

p. 8. deeltgrootte hier en elders ^(p.15) niet genoemd, leest steen de wijze van verrijzen ervan behoudelijke omschreven.

p. 9. verblijftijd is zo niet te regelen

p. 10/24. Afsnijding H₂?

p. 11 (9, 17, 18) K₂CO₃ gehalte, hoeveelheid moederloof naar spui en sterkte termijn kunnen geen anafhenklijke processies zijn.

p. 16. Molen: als op pag 8.

p. 18. balans onjuist [v.g.l. KOH en H₂O]

p. 21 verdemper heeft 3 uitgaande stromen. Hoe moet de vaste stof eruit?

p. 22 enz. Mergens wijze van verwarmen e.g. koelen gegeven.

p. 24. potentiaalverliezen verwaarloosd.

p. 26. Hoe moet vaste stof met electrolyse cel. Hoe proces niet ~~aan~~ anders geregeld worden?

Berekening droger: p. 29: T_s steeds constant?

p. 30: Ruikt hoeveelheid berekening?

p. Deze gekoppeld aan recycle i.v.m. thermisch rendement?

Inhoud.

1. Eigenschappen en toepassingen.
2. Overzicht bereidingsmethoden.
3. Grondstoffen; plaats, grootte en veiligheid van de fabriek.
4. De chemie van het proces.
5. Beschrijving van het proces.
6. Berekening van reactiewarmten.
7. Materiaalbalans.
8. Energiebalans.
9. Berekening van de droger.
10. Literatuur.

1.   Eigenschappen en toepassingen.

In 1659 nam J.R. Glauber waar, dat bij smelten van bruinsteen met salpeter een groene massa ontstaat waarvan de oplossing in water eerst groen gekleurd is, maar bij verdunnen van blauw, naar rood omslaat tot tenslotte een volledige ontkleuring optreedt. Scheele, die dit in 1781 eveneens waarnam, noemde deze stof "mineraal kameleon". Omstreeks 1830 vonden Mitscherlich en zijn leerling Aschoff voor deze verschijnselen de verklaring, waarbij zij aan de groene verbinding, kalium manganfaat, de formule K_2MnO_4 gaven en aan de paarse verbinding, kalium permanganfaat, de formule $KMnO_4$ (1). Duidelijk zagen zij in, dat het verschil tussen deze verbindingen een verschil in oxidatietrap is. Zo verkregen ze uit $KMnO_4$ door reductie met alcohol K_2MnO_4 .

De betekenis van kaliumpermanganfaat als sterk oxidatiemiddel werd overigens spoedig algemeen ingezien. Omstreeks 1860 reeds werd kaliumpermanganfaat op technische schaal gemaakt. Tot de eerste fabrikanten behoren de firma H.B. Condy (1862) te Londen en de "Chemische Fabrik Heufeld" in Beieren.

Het proces, volgens hetwelk $KMnO_4$ werd verkregen, bestond uit het koken van een K_2MnO_4 -oplossing:

Dit proces heeft men later gewijzigd.

Kaliumpermanganfaat is een paarse, kristallijne stof (s.g. = 2,710), tamelijk goed oplosbaar in water. De oplosbaarheid in g $KMnO_4$ per 100 g water bedraagt (1):

10°C	4,4
20°C	6,51
30°C	9,06
70°C	28,6

Voorts is KMnO_4 oplosbaar in aceton en pyridine. De stof heeft geen smeltpunt, daar bij ongeveer 200°C ontleding onder sterke warmteontwikkeling plaats vindt:

Door de sterk exotherme ontleding bestaat er kans op explosies, speciaal bij contact met organische stoffen.

Oorspronkelijk dacht men dat KMnO_4 niet giftig was; de laatste tijd is men tot de overtuiging gekomen, dat KMnO_4 wel degelijk giftig is en zelfs, mits in voldoende grote concentratie, dodelijk kan zijn (2).

De toepassingen van KMnO_4 berusten voornamelijk op de sterk oxiderende werking ervan (1, 3).

De voornaamste toepassing is voor de bereiding van sacharine (ca 30%), een organische zoetstof, die een belangrijk vervangsmiddel voor suiker is, o.a. voor diabetici.

Voorts zijn er nog vele andere toepassingen, zoals bij de bereiding van benzoëzuur, het bleken van textiel, stro en oliën. Andere toepassingen liggen op pharmaceutisch terrein (desinfectie), op chemisch-analytisch gebied of op het gebied van waterzuivering.

2.   Overzicht bereidingsmethoden.

De bereiding van KMnO_4 verloopt in twee trappen. De eerste stap is de bereiding van K_2MnO_4 door verhitten van bruinsteen (MnO_2) met KOH:

In het tweede stadium wordt K_2MnO_4 overgevoerd in KMnO_4 . Zoals reeds vermeld, werd dit in het oudste proces gedaan door koken van een K_2MnO_4 -oplossing. Deze methode werd al vrij snel verlaten. Men

vond nl. dat door het inleiden van CO_2 in een K_2MnO_4 -oplossing een snelle overvoering van K_2MnO_4 in KMnO_4 plaats vond:

Het nadeel van dit proces is dat slechts $\frac{2}{3}$ van het manganaat in permanganaat wordt overgevoerd. Weliswaar wordt het MnO_2 weer in het proces teruggevoerd, maar toch zou het voordeel hebben het manganaat volledig in permanganaat over te voeren. Dit werd verwezenlijkt in het proces, waarbij chloor in de manganaat-oplossing wordt geleid:

Het nadeel van dit proces is het werken met chloor; men heeft dit nadeel in de praktijk zo sterk gevoeld, dat men toch op de eerste methode is teruggekomen. Bovendien ontstaat bij (b) KCl , dat niet als KOH terug te winnen is, zoals K_2CO_3 bij het eerste proces.

In Duitsland had men intussen een electrolytisch proces ontwikkeld, waarbij een manganaatoplossing bij ca 50°C werd geëlektrolyseerd met een diafragma in de oplossing (1884)

Door het kiezen van een grotere kathodische stroomdichtheid kan men het gebruik van een diafragma vermijden (1911).

Dit proces, na enige verbeteringen die in de loop der jaren zijn gevonden, is eigenlijk het enige proces, volgens hetwelk thans KMnO_4 wordt gemaakt.

Wel zijn nog andere oxidatiemiddelen voorgesteld om K_2MnO_4 over te voeren in KMnO_4 , zoals bijv. ozon, maar dit is economisch niet uitvoerbaar.

Volledigheidshalve zij opgemerkt dat men al voor de tweede wereldoorlog bezig is geweest KMnO_4 direct, dus in één trap te maken en wel uit ferromangaan, een legering van mangaan en ijzer (70 - 80% Mn en minder dan 0,3% C). Door anodisch oplossen van het mangaan verkrijgt men KMnO_4 . Het proces blijkt nog

steeds niet uitvoerbaar in de techniek o.a. door het grote stroomverbruik (1).

Economisch gezien is KMnO_4 interessant. De meeste producenten maken het voor eigen gebruik en verkopen de rest, zoals bijv. de firma Ketjen te Amsterdam. Een economische productie blijkt moeilijk te zijn; het gehele proces door heeft men te maken met ontledingen, zodat een zorgvuldige contrôle op de omstandigheden een eerste vereiste is.

De vraag naar KMnO_4 is vrij constant en beperkt, daar men indien enigszins mogelijk, liever het goedkopere $\text{Na}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ neemt.

De prijs van KMnO_4 is vooral de laatste 10 jaar aan weinig veranderingen onderhevig geweest. Hieronder volgt een overzicht van de prijs van KMnO_4 in de U.S.A., uitgedrukt in dollar per pond (4):

1919	2,54
1927	0,084
1936 - 1940	0,185
1951 - 1955	0,225
1956	0,26

Vlak voor de tweede wereldoorlog bedroeg de wereldproductie aan KMnO_4 10.000 - 12.000 ton per jaar; deze hoeveelheid werd door slechts enkele fabrieken geleverd. De voornaamste producent was de I.G. Farben te Bitterfeld, met een productie van 7 ton per dag (5).

Na de tweede wereldoorlog werden enige, wat kleinere, fabrieken opgericht. Momenteel zijn de producenten:

1. Rhône - Poulenc (Frankrijk); 3 - 5 ton/dag
2. Fa. Boots (Engeland); 6 ton/dag
3. Carus Chemical Co., La Salle (Ill.), U.S.A.; 10 ton/dag
4. Koninklijke Zwavelzuurfabrieken v/h Ketjen N.V. te Amsterdam; 7 ton/dag.

*Totaal 22 of
7 fabrieken wereld*

Van de I.G.-fabriek te Bitterfeld is niets bekend, daar deze fabriek in de oost-zône van Duitsland ligt. Sinds enige jaren is men bezig fabrieken in India en Japan op te richten.

3. Grondstoffen; plaats, grootte en veiligheid van de fabriek.

De grondstoffen voor de bereiding van KMnO_4 zijn mangaandioxide MnO_2 (bruinsteen) en KOH , dat als 50% loog in de handel is.

Het MnO_2 komt in de natuur voor. Al naar de vindplaats verschilt het MnO_2 -gehalte en de kwaliteit (hardheid en porositeit). Voor de bereiding van K_2MnO_4 is erts met een hoog MnO_2 -gehalte ($> 82\%$) noodzakelijk. De verontreinigingen zijn vnl. SiO_2 , Al_2O_3 en Fe_2O_3 . Vooral het SiO_2 hiervan reageert met KOH tot een harde massa (6).

Erts met een hoog MnO_2 -gehalte (pyrolusiet) wordt gevonden in Egypte, Java, India, Marocco, West- en Zuid-Afrika. Het pyrolusiet uit Marocco (88% MnO_2) wordt veel gevraagd.

Voor een goede ontsluiting moet het pyrolusiet zeer fijn gemalen worden (160 mesh). Dit malen moet nat gebeuren omdat fijn MnO_2 -stof de longen aantast.

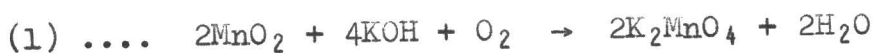
De productie van de KMnO_4 -fabrieken ligt tussen de 3 en 10 ton per dag. Mede gezien de vrijwel constante, betrekkelijk geringe behoefte aan KMnO_4 werd besloten tot een productie van 5 ton per dag. De plaats van de fabriek dient zo gekozen te worden, dat een goede aanvoer van de grondstoffen mogelijk is, bijv. aan een rivier.

Speciale voorzorgen moeten in de fabriek getroffen worden i.v.b. met het werken met de sterke alkalische oplossingen. Zo is bijv. een dagelijks bad voor de arbeiders gewenst.

4. De Chemie van het proces.

De technische bereiding van KMnO_4 wordt reeds lang toegepast, zoals vermeld. De procesomstandigheden zijn experimenteel gevonden, zonder dat men voor diverse omstandigheden een afdoende verklaring kon vinden. Pas de laatste jaren is men achter het reactie verloop gekomen. Dit is de reden, dat in het onderstaande hierover iets wordt vermeld.

De bereiding van K_2MnO_4 voerde men steeds uit in twee trappen (1). In de eerste trap werd MnO_2 met KOH in tegenwoordigheid van lucht (O_2) omgezet tot K_2MnO_4

De vorming van K_2MnO_4 begint bij ongeveer 200°C en stopt bij ongeveer 300°C . Men nam aan dat het bij de reactie vrijkomende H_2O gebonden werd tot $\text{KOH} \cdot 2\text{aq}$. Door deze hydraatvorming treedt een koekvorming op, die een verder doordringen van O_2 in de massa verhindert. Bij ongeveer 300°C ontleedt het hydraat; het vrijkomende water werkt dan echter de vorming van K_2MnO_4 tegen omdat de evenwichtsconstante immers is:

$$K_p = \frac{p_{\text{H}_2\text{O}}^2}{p_{\text{O}_2}}$$

Bovendien zou het K_2MnO_4 met H_2O ontleden volgens:

Men komt dan ook niet verder dan hoogstens 50 - 60% K_2MnO_4 .

Men voerde nu het proces als volgt uit.

Bij 250°C liet men MnO_2 en KOH reageren. De ontstane, harde massa werd gemalen en in een tweede oven met lucht verhit op $500 - 600^\circ\text{C}$. In deze tweede oven werd stoom ingevoerd, overeenkomend, naar men aannam, met de evenwichts H_2O -spanning van reactie (1); men kwam nu op een opbrengst van ongeveer 70% K_2MnO_4 .

De eerste, die wees op de invloed van de p_{H_2O} op de opbrengst aan K_2MnO_4 was Klonowski, die in zijn proefschrift (7) tevens wees op de invloed van de deeltjesgrootte van MnO_2 op de opbrengst.

Schlesinger e.a. (8) hebben op het werk van Klonowski voortgebouwd. Behalve de invloed van de temperatuur en de p_{H_2O} op het omzettingsrendement onderzochten zij de invloed van de molverhouding (KOH op MnO_2) op de opbrengst aan K_2MnO_4 . Theoretisch is op één mol MnO_2 twee mol KOH nodig. Zij vonden echter dat de beste verhouding 2,3 mol KOH per mol MnO_2 is.

In 1946 publiceerde Auz (9) een artikel, waarin hij een nieuwe waardigheid van mangaan naar voren bracht; dit vijfwaardige mangaan was voordien onbekend. Dit heeft geleid tot onderzoeken, waarbij is komen vast te staan dat bij de manganaatbereiding in eerste instantie K_3MnO_4 ontstaat (10):

K_3MnO_4 is een helderblauwe stof, die met H_2O direct ontleedt:

Echter, in tegenwoordigheid van vochtige O_2 verloopt boven $200^\circ C$ de volgende reactie:

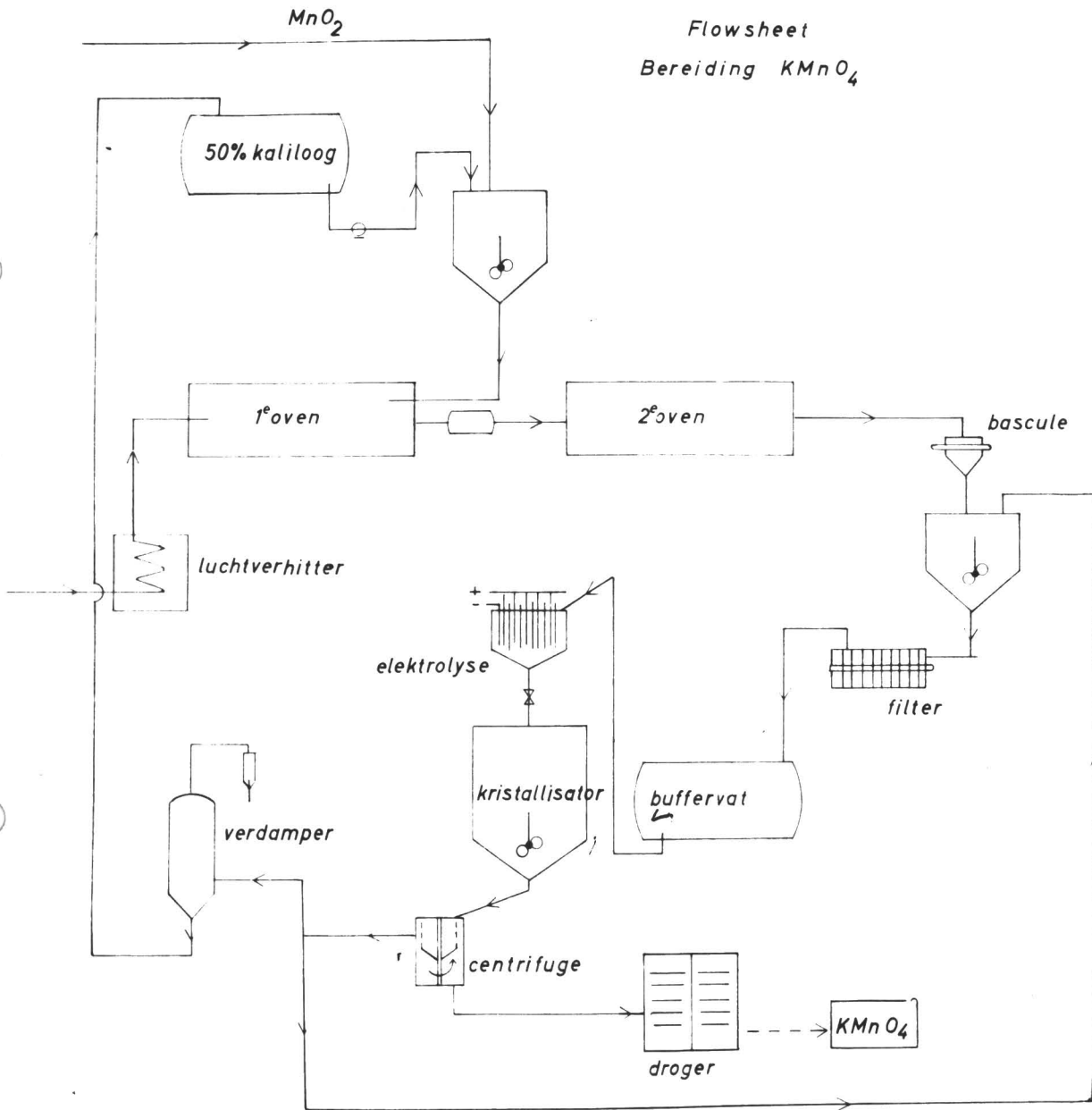

Dit nu verklaart de experimenteel gevondenomstandigheden van de technische manganaatbereiding. In de eerste oven wordt bij $250 - 300^\circ C$ het water verdreven; er ontstaat K_3MnO_4 , naast wat K_2MnO_4 , door ontleding gevormd. In de tweede oven ontstaat bij goed gekozen vochtigheid uit K_3MnO_4 het K_2MnO_4 .

Nog een enkele opmerking moet gemaakt worden over de houdbaarheid van K_2MnO_4 - en $KMnO_4$ -oplossingen.

Een K_2MnO_4 -oplossing is alleen dan gedurende geruime tijd houdbaar als de oplossing alkalisch is (> 2 molair KOH) (11).

Flowsheet
Bereiding $KMnO_4$

Echter MnO_2 werkt zowel bij K_2MnO_4 als bij KMnO_4 katalytisch op de ontleding, zodat een eerste vereiste voor de houdbaarheid de afwezigheid van MnO_2 is.

De reacties volgens welke K_2MnO_4 kan ontleden, zijn afhankelijk van de loogconcentratie en temperatuur:

Ook KMnO_4 ontleedt in alkalisch milieu volgens

Voor een goede procescontrôle is de analyse van mengsels van mangaan- en permanganaat nodig. Allereerst bepaalt men de som door reductie tot Mn^{ii} in zuur milieu. De tweede stap, de bepaling van één van de componenten geeft echter moeilijkheden. De overvoering van de ene component in de andere (bijv. $\text{MnO}_4' \rightarrow \text{MnO}_4''$) is niet nauwkeurig t.o.v. O_2 -verlies in alkalisch milieu, zoals reeds is vermeld.

Ook het onttrekken van mangaan uit de oplossing d.m.v. het onoplosbare BaMnO_4 gaat niet goed door de matige onoplosbaarheid van dit zout.

Den Boef (11) heeft als beste methode aangegeven een analyse langs spectrofotometrische weg. De extinctie moet dan bij twee golflengten worden gemeten.

5. Beschrijving van het proces.

De grondstoffen, 50 % kaliloog en natgemalen pyrolusiet (MnO_2), worden goed gemengd in een mengvat. De verkregen slurry wordt met behulp van een slurry pomp naar de eerste oven gevoerd en met perslucht in deze oven gespoten. Hete lucht uit een luchtverhitter verdampt hierbij in tegenstroom het overtollige water, waarbij tevens reactie optreedt. Het voordeel van deze uitvoering

is een goed contact tussen de reagerende stoffen en de lucht.
De optredende reacties zijn:

De temperatuur in de oven bedraagt 250°C.

De vaste deeltjes vallen achter in de oven en bewegen zich naar voren door afschuiving. Deze voorgaande beweging is in gelijkstroom met de hete lucht; oververhitting wordt hiermee vermeden.

De oven is horizontaal en maakt enige omwentelingen per minuut; de verblijftijd van de deeltjes in de oven is hiermee te regelen.

Het product uit de eerste oven wordt gemalen met een kogelmolen. De afgewerkte lucht wordt van meegevoerd stof bevrijd door middel van een cycloon. Het gemalen product, waarbij het stof uit de cycloon, komt vervolgens in de tweede oven. In deze oven kan een juiste vochtigheid m.b.v. stoom worden ingesteld, waarbij de volgende reactie optreedt.

Tevens vindt nog de volgende reactie plaats:

Ook hier levert de hete lucht de warmte en de zuurstof voor de reacties. De temperatuur in deze oven bedraagt 220 - 250°C.

Het reactieproduct, bestaande uit K_2MnO_4 en uit niet ontsloten MnO_2 , KOH en onzuiverheden, zoals SiO_2 , wordt opgelost in de z.g. extractieloog, afkomstig van de KMnO_4 -kristallisatie en waswater van de filterpersen. Deze hoeveelheden worden zo gekozen dat de oplossing ongeveer 130 g K_2MnO_4 per liter bevat (en) ongeveer 2 N aan loog is, hetgeen voor de elektrolyse vereist is.

hoe
ker?
dat.

De extractie vaten worden gevuld met de vereiste hoeveelheid loog, waarna de op te lossen vaste stof d.m.v. een bascule wordt afgewogen en in vaten wordt gestort. De oplossing wordt onder roeren verwarmd tot 60°C en vervolgens gefiltreerd met een sweet-

Zie
p. 24

Onderdruk
in de cellen.
lek?

landfilter, waarvan de doeken van PVC zijn. Het filtreren dient vnl. om het MnO_2 kwijt te raken, omdat MnO_2 katalytisch de ontleding van K_2MnO_4 - en $KMnO_4$ -oplossingen versneld. De filterkoek wordt uitgewassen en het waswater opgeslagen in buffervaten, waarna het gemengd met moederloog van de $KMnO_4$ -kristallisatie gebruikt wordt voor het oplossen van K_2MnO_4 .

De gefiltreerde oplossing wordt in buffertanks opgeslagen. De tijd, nodig voor de elektrolyse, bedraagt 11 uur. Om de 12 uur worden de elektrolyse cellen gevuld met de manganaatoplossing uit de buffertanks. De beste temperatuur voor de elektrolyse is $55^{\circ}C$; de oplossing komt dan ook de elektrolyse cellen in met een temperatuur van $60^{\circ}C$. Gedurende de elektrolyse verdampt er water uit de oplossing, die daardoor afkoelt. Echter een deel van de stroom wordt omgezet in warmte. Het blijkt dan ook, dat de temperatuur van de oplossing tijdens de elektrolyse slechts enkele graden daalt.

De vergelijking van de reactie, die optreedt tijdens de elektrolyse is:

De, bij de elektrolyse vrijkomende waterstof, wordt met een ventilator afgezogen. Hierbij moet men rekening houden met de onderste explosiegrens, die bij een H_2 -lucht mengsel bij 4% ligt.

De oxidatie van K_2MnO_4 vindt plaats aan plaatvormige nikkel-anoden. Als kathode neemt men meestal ijzeren staven. De stroomdichtheid aan de anode bedraagt 1 A/dm². Men moet een zo veel grotere kathodische stroomdichtheid nemen om reductie aan de kathode te verhinderen. Zou men nl. een lagere stroomdichtheid aan de kathode nemen, dan zou atomaire waterstof ontstaan, die reducerend werkt op het ontstane $KMnO_4$.

Het omzettingsrendement bedraagt 90% en het stroomrendement 70%. De gelijkspanning nodig voor de elektrolyse kan men met gelijkrichters verkrijgen. De badspanning bedraagt 2,5 V, zodat

Stroom?

Zie ook pag 9
dear is de hooftk.
moederloop el
vond geleigd op
andere wijze.

Zie p 17-18

Rest weggevoeren?
Is hiermee een redelijke
verhandeling verkregen
t.a.v. veranderingen in
de moederloop.

men de cellen in serie schakelt op de spanning, afkomstig van de gelijkrichters (bijv. 100 V).

Na afloop van de elektrolyse wordt de inhoud van de cellen in een kristallisator gekoeld tot ongeveer 25°C; hierbij kristalliseert KMnO_4 uit. Een centrifuge scheidt de KMnO_4 -kristallen vervolgens van de moederloog, waarna de kristallen "afgedekt" worden met water. Hierin lost echter ook permanganaat op, zodat deze vloeistof bij de moederloog gevoegd wordt.

De natte permanganaat kristallen worden in een platen-droger geschept en bij een temperatuur van ongeveer 90°C gedroogd. De droogtemperatuur mag niet te hoog gekozen worden i.v.b. met ontleding. Het gedroogde product wordt verpakt in ijzeren vaten, die 150 kg KMnO_4 kunnen bevatten.

De moederloog wordt gedeeltelijk teruggevoerd in het proces, om, gemengd met waswater van de filterpersen, dienst te doen als oplosmiddel voor het K_2MnO_4 . De hoeveelheid moederloog die teruggevoerd moet worden, kan men berekenen op grond van een K_2CO_3 -balans.

Tijdens het gehele proces wordt nl. K_2CO_3 gevormd door contact van de sterke loog met de lucht. Men voert nu zoveel K_2CO_3 met de moederloog af, als in 12 uur in het proces gevormd wordt. Deze hoeveelheid moederloog wordt in een double-effect verdamper ingedampt tot 50% loog en teruggevoerd in het proces. Tijdens het verdampen ontleedt het KMnO_4 :

In de eerste trap wordt de moederloog ingedampt tot 40% KOH; het geprecipiteerde K_2MnO_4 wordt verwijderd met een zoutafscheider, waarna de indamping wordt voortgezet tot 50% KOH, waarbij zich K_2CO_3 afscheidt (12). De afgescheiden hoeveelheden K_2MnO_4 en K_2CO_3 kan men weer benutten. Zo kan men K_2CO_3 omzetten in KOH, volgens:

Het K_2MnO_4 kan men in het proces terugvoeren.

Het gehele proces door werkt men met sterke loogoplossingen; dit

legt een beperking op aan de materiaalkeuze. Als constructie-materiaal komt in aanmerking roestvrij staal (18% Cr; 8% Ni); of een roestvrij staal, dat behalve 18% Cr en 8% Ni nog Mo bevat (ca 2%).

6. Berekening van reactiewarmten.

Bij de reacties, die in het proces optreden, heeft men **steeds** te maken met reactiewarmten, die vaak niet onbelangrijk zijn. Bij de berekening van een warmtebelans, bijv. over de ovens, moet hiermede rekening worden gehouden. Hieronder zal getracht worden de reactiewarmten van de belangrijkste reacties te berekenen, waarbij gebruik is gemaakt van gegevens, ontleend aan Perry (13).

Niet alle gegevens zijn echter bekend; waar nodig moest een schatting gemaakt worden op grond van gegevens van analoge verbindingen. Van een verbinding als K_3MnO_4 bijv. zijn geen gegevens bekend over soortelijke warmte, enthalpie e.d.; deze verbinding is immers nog slechts kort bekend.

De gegevens over deze verbinding werden daarom geschat door vergelijk met verbindingen als K_3PO_4 of K_3AsO_4 .

In onderstaande tabel zijn vermeld de enthalpieën en de soortelijke warmten bij 25°C (onder standaarddruk).

Met behulp van de vergelijking:

$$\Delta H^{\circ}_T - \Delta H^{\circ}_{298^{\circ}} = \int_{298}^T C_{pd}dT$$

Zijn de enthalpieën berekend bij 250°C (523°K), de temperatuur, waarbij de reacties in de ovens plaats vinden.

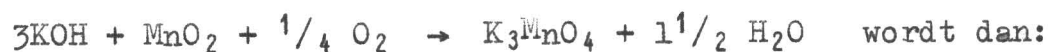
remitt over
traject waardenveld.

	$\Delta H^{\circ}_{298^{\circ}} \left(\frac{\text{Kcal}}{\text{mol}} \right)$	$C_p^{\circ} \left(\frac{\text{Kcal}}{\text{mol}^{\circ}\text{K}} \right)$	$\Delta H^{\circ}_{523^{\circ}} \left(\frac{\text{Kcal}}{\text{mol}} \right)$
MnO ₂	- 124,5	0,013	- 121,6
KMnO ₄	- 194,4	0,028	- 188,1
K ₂ MnO ₄	- 280 *	0,04 *	- 271
K ₃ MnO ₄	- 350 *	0,05 *	- 339
KOH	- 101,8	0,011	- 99,3
H ₂ O _G	- 57,8	0,0082	- 55,95
O _{2G}	0	0,0083	+ 1,87

(*) = geschatte waarde)

De vormingswarmten $\left(\frac{\text{Kcal}}{\text{mol}} \right)$ van de verbindingen zijn nu te berekenen.

De vormingswarmte van K₃MnO₄ volgens de vergelijking:

$$- \left(H_{\text{K}_3\text{MnO}_4} + 1\frac{1}{2} H_{\text{H}_2\text{O}} - \frac{1}{4} H_{\text{O}_2} - H_{\text{MnO}_2} - 3H_{\text{KOH}} \right) =$$

$$= + 3,8 \frac{\text{Kcal}}{\text{mol}} .$$

Op dezelfde wijze berekend, vindt men:

-----

7. Materiaalbalans.

Alle hoeveelheden zijn uitgedrukt in kg/h.

Productie 5 ton/dag = 208 kg/h.

Molverhouding KOH/MnO₂ = 2,3, d.w.z. 129 kg KOH op 87 kg MnO₂.

Het totaal MnO₂-rendement bedraagt 85%, dus uitgaan van 138,4 kg/h MnO₂. *(100 mesh)*

Pyrolusiet (88% MnO₂) invoeren ~~als slurry~~ met 20% water; KOH als 50% loog.

deels gespitst

*het peroxide
(lees)*

Mengvat:

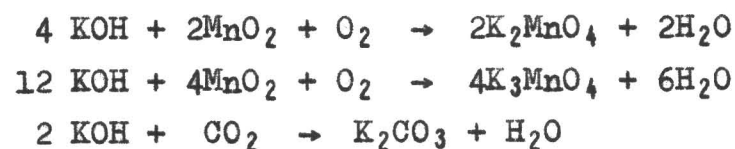
in: $\frac{100}{88} \cdot 138,4 = 157,3$ pyrolusiet
39,3 H₂O

$\frac{129}{87} \cdot 138,4 = 205$ KOH
205 H₂O

uit: 138,4 MnO₂
205 KOH
244,3 H₂O
18,9 onzuiverheden uit pyrolusiet.

Eerste oven:

Hierin verloopende volgende reacties:

Bij een MnO₂-rendement in deze oven van 80% en onder aanname dat 1/3 van het omgezette MnO₂ gebruikt wordt voor de eerste

reactie kan men met behulp van de reactievergelijkingen de ontstane hoeveelheden K_2MnO_4 en K_3MnO_4 berekenen.

in: 138,4 MnO_2
205 KOH
244,3 H_2O
18,9 onzuiverheden

uit: 27,7 MnO_2
83,5 K_2MnO_4
200 K_3MnO_4
18,9 onzuiverheden

Nodig hiervoor: 188,8 KOH; de rest reageert met CO_2 uit de lucht; dit geeft dan 19,9 K_2CO_3 .

Verdampst aan water: 244,3 + tijdens de reacties gevormd water; totaal 269,8 H_2O .

alle H_2O is verdampst

Kogelmolen.

De kogelmolen maalt:

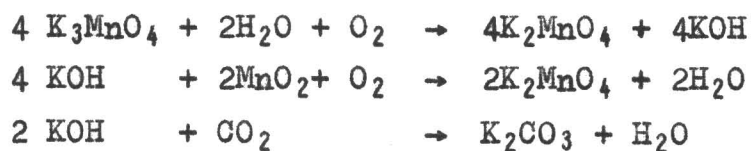
*van ϕ -- tot ϕ -- ?
waaraan? waaraan kogelmolen?*

*Carbonium
Anhydrid?*

83,5 K_2MnO_4 (23,8%)
200 K_3MnO_4 (57,2%)
27,7 MnO_2 (7,9%)
19,9 K_2CO_3 (5,7%)
18,9 onzuiverheden (5,4%)

Tweede oven:

Het gemalen product is de invoer van de tweede oven, waarin de volgende reacties verlopen:

MnO₂ reageert hier tot totaal rendement 90%.

Gevormd 167 K₂MnO₄ (1e verg.) + 32,1 (2e verg.)

Aan H₂O gevormd 2,6; nodig voor 1e reactie 7,6, dus toe te voeren 5 H₂O.

Uit: 13,5 MnO₂
                   25,2 K₂CO₃
                   282,6 K₂MnO₄
                   25   KOH
                   18,9 onzuiverheden

CO₂ uit de lucht

*→ hiervan 3% reaktie te 300°C?
 Waar komt CO₂ vandaan?
 1/30 dat is 100 kg/m³?
 0,9 vermindert*

Extractie.

Het mengsel uit de 2e oven wordt opgelost met moederloog van de kristallisatie, gemengd met waswater van het filter. De eindconcentratie aan K₂MnO₄ moet ongeveer 130 kg/m³ zijn, i.v.m. elektrolyse. De duur van de electrolyse bedraagt (met vullen en schoonmaken van de cellen) 12 uur.

Balans over 12 uur (hoeveelheden in kg, tenzij anders vermeld).

282,6 kg/h K₂MnO₄ oplossen tot conc. 130 kg/m³, dan nodig 2,25 m³/h extractie loog. In 12 uur dan 12 · 2,25 = 27 m³.

Deze extractieloog wordt samengesteld uit moederloog en waswater. De moederloog bevat (in kg/m³):

12   K₂MnO₄
 15   KMnO₄
 41,5 K₂CO₃
 138,4 KOH
 1093,1 H₂O

Hiervan 24,06 m³/12 uur. Een deel van de moederloog moet naar de verdamper (om K₂CO₃ te spuien).

Gevormd 25,2 kg K₂CO₃/uur = 25,2.12 = 302,4
 achter in filter 51
251,4

Deze hoeveelheid nu met moederloog verwijderen:
 253,4 = 41.5.x ; dit geeft: af te voeren 6,06 m³ moederloog in
 12 uur. Dan over 24,06 - 6,06 = 18 m³ moederloog voor de ex-
 tractie. Voor extractieloog nu aanvullen met waswater.

Waswater bevat (kg/m³)   11 KOH
    9,2 K₂CO₃
    8 K₂MnO₄
    1002,8 H₂O

Hiervan x m³ ; uit balans van K₂MnO₄ volgt:
 x.8 + 18.12 + 12.282,6 = 27.135,6 , d.w.z. x = 6,9 m³.

In extractie vaten: 18 m³ moederloog; 6,9 m³ waswater en 12 x
 de hoeveelheid vaste stof per uur, afkom-
 stig uit de tweede oven.

Uit: 2866 KOH
                          1113 K₂CO₃
                          270 KMnO₄
                          3662 K₂MnO₄
                          162 MnO₂
                          227 onzuiverheden
                          26676 H₂O

*2440
426
2866*

Deze oplossing wordt gefiltreerd.

Sweetlandfilter: / *12 uur balans*

Achter in filter:

162   MnO₂
 227   onzuiverheden
220
426   KOH   *kan niet.*
 210   K₂MnO₄
 108,4   K₂CO₃
3500   H₂O

*Balance vult gebekte de
 Caap*

Uit filter:

2666
~~2440~~   KOH
 3451   K₂MnO₄
 270   KMnO₄
 1004   K₂CO₃
~~108~~
26625   H₂O

Deze oplossing gaat naar de elektro-
 lyse cellen.

Het filter wordt vervolgens uitgewassen;

achter in filter:

Uit aan waswater:

162 MnO₂

227 onzuiverheden

150 KOH

155 K₂MnO₄

45 K₂CO₃

3500 H₂O

2e fase

76 KOH

63,5 K₂CO₃

55,2 K₂MnO₄

6919 H₂O

↑ dit in een waswater

Electrolysecellen.

De vergelijking van de reactie, die in de electrolyse cellen plaats vindt, is:

Het omzettingsrendement bedraagt 90% en het stroomrendement 70%.

In elektrolyse cellen:

2440 KOH

3451 K₂MnO₄

270 KMnO₄

1004 K₂CO₃

26625 H₂O

Gevormd: $\frac{3451}{197} \cdot 158 \cdot \frac{90}{100} = 2491 \text{ KMnO}_4$

Voortà gevormd: 15,8 H₂

883 KOH

Verbruikt 283,8 H₂O

Tevens treedt ontleding op van K₂MnO₄, volgens:

Ontleed 55 K₂MnO₄

verbruikt 3,35 H₂O

gevormd: 29,4 KMnO₄, 20,8 KOH en 8,1 MnO₂.

Verdampt tijdens elektrolyse: 103,2 H₂O (zie hfd. B).

Uit elektrolyse cellen:

2790,4	KMnO ₄
3344	KOH
290	K ₂ MnO ₄
1004	K ₂ CO ₃
8,1	MnO ₂
26234,6	H ₂ O

met deze MnO₂ bl-ke zitten? zie ook stabiliteit KMnO₄

*t=?
t=50°C*

Deze oplossing gaat naar de kristallisator en vervolgens naar de centrifuge. Na afdekken met H₂O, bevat de vaste stof:

8,1	MnO ₂
4,0	K ₂ CO ₃
2429,4	KMnO ₄
229,3	H ₂ O
15	KOH

De moederloog (+ waswater) bevat:

3329	KOH
1000	K ₂ CO ₃
361	KMnO ₄
26300	H ₂ O
290	K ₂ MnO _n O ₄

Het s.g. = 1,3; V = 24,06 m³. De samenstelling in kg/m³ is dan:

12	K ₂ MnO ₄
41,5	K ₂ CO ₃
15	KMnO ₄
138,4	KOH
1093,1	H ₂ O

In een platendroger wordt het KMnO₄ vervolgens gedroogd; het eindproduct heeft dan de volgende samenstelling verkregen:

2429,4 KMnO_4 (= 98,7%)
 15 KOH
 8,1 MnO_2
 5,6 H_2O
 4 K_2CO_3

Van de moederloog gaat 6,06 m³ naar de verdamer. Hier ontleedt al het KMnO_4 volgens:

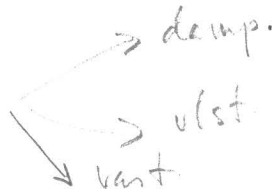
In verdamer: 302,4 K_2CO_3
                               72,7 K_2MnO_4
                               90,9 KMnO_4
                               838,7 KOH
                               6624,2 H_2O

Gevormd: 113,3 K_2MnO_4
               5,2 H_2O
 verbruikt: 32,2 KOH

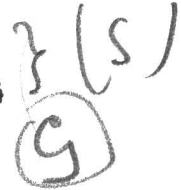
In de verdamer wordt de oplossing ingedampt, tot 50% KOH . De oplosbaarheid van K_2CO_3 in 50% loog van kamertemperatuur bedraagt 2,5 g per 100 g oplossing en van K_2MnO_4 0,025 g per 100 g oplossing.

Uit verdamer:

765,8 H_2O
 806,5 KOH
 40,3 K_2CO_3
 0,4 K_2MnO_4

145,7 K_2CO_3
 185,6 K_2MnO_4
 5863,6 H_2O

7658
 66294

8.   Energie balans.

oven.

In deze oven wordt 607 kg/h slurry verspoten, die door de hete

lucht wordt verwarmd tot de temperatuur, waarbij het water verdampst. Stel dat dit bij 120°C gebeurt, dan is hiervoor nodig:

$$607 \cdot 0,5 (120 - 20) = 30350 \frac{\text{kcal}}{\text{h}}$$

De s.w. van de slurry is hierbij op 0,5 kcal/kg gesteld, naar analogie van sterke loog oplossingen. Voor de verdamping van

X

$$128.746 \frac{\text{kcal}}{\text{h}} \cdot \text{Het is waarschijnlijk van de reactie van 10,2 aan KOH}$$

het water is nodig ($r_{120^\circ} = 527 \frac{\text{kcal}}{\text{kg}}$) : $244,3 \cdot 527 =$

De vaste stof wordt vervolgens op de reactietemp. van 240°C gebracht, waarvoor nodig is $350 \cdot 0,2 (240 - 120) = 8400 \text{ kcal/h}$.

De stoom treedt met de lucht uit bij een temp. van 260°C; voor de oververhitting van de stoom is nodig:

$$244,3 \cdot 0,475 \cdot (260 - 120) = 16456 \frac{\text{kcal}}{\text{h}}$$

Totaal zijn dan nodig 183952 kcal/h.

Echter bij de reacties ontwikkelde warmte moet nog in rekening worden gebracht.

Volgens de materiaalbalans wordt 83,5 kg K_2MnO_4 en 200 kg K_3MnO_4 per uur gevormd. De warmte die per mol vrijkomt is resp. 7,7 en 3,8 kcal, zoals in hoofdstuk 6 werd berekend. Totaal komt dan vrij aan reactiewarmte 6484 kcal/h, zodat nog toe te voeren is 177468 kcal/h.

nodig $\rightarrow$ ... kg lucht van ... °C.

Tweede oven.

Het in de kogelmolen gemalen reactiemengsel (350 kg/h) komt bij 80°C in de tweede oven en wordt daarin door hete lucht verwarmd tot 250°C. De s.w. van de vaste stof kan men stellen op $0,18 \frac{\text{kcal}}{\text{kg}^\circ}$, daar de s.w. van afzonderlijke bestanddelen eveneens die waarde heeft.

De door de vaste stof opgenomen warmte wordt dan:

$$350 \cdot 0,18 (250 - 80) = 10710 \text{ kcal/h}$$

Uit de materiaalbalans volgt, dat voor de reacties 5 kg stoom/h nodig is. We namen een overmaat, nl. 12 kg stoom per uur. De stoom komt de oven in bij 158°C (6 ata) en verlaat de oven

met een temperatuur van 280°C (1 ata).

$$\Delta h = h_{158^{\circ}} - h_{280^{\circ}} = -65,5 \text{ kcal/kg}$$

Dus opgenomen door stoom $12 \cdot 65,5 = 786 \text{ kcal/h}$.

Bij de reacties komt echter warmte vrij.

Uit MnO_2 wordt $32,1 \text{ kg/h}$ K_2MnO_4 ^{gevormd} ~~genomen~~ en uit K_3MnO_4 wordt per uur 167 kg K_2MnO_4 gevormd. Zoals reeds berekend is voor de 1e reactie per mol K_2MnO_4 $7,7 \text{ kcal}$ nodig en voor de 2e reactie $3,8 \text{ kcal}$. De totaal vrijgekomen warmte bij de reacties wordt nu 4474 kcal .

$$\text{Totaal toe te voeren } 10710 + 786 - 4474 = 7022 \frac{\text{kcal}}{\text{h}}$$

Luchtverhitter.

De warmte, nodig in de ovens, wordt geleverd door een luchtverhitter; ^{de lucht wordt verhit door verbranding van olie.} Deze moet minstens leveren: $7022 + 177468 = 184490 \text{ kcal/h}$. Rekening houdend met verliezen ronden we dit getal af op 185000 kcal/h .

+ met de lucht zelf heeft opgenomen (of is er circulatie?)

Oplosvat.

De oplossing verkregen door oplossen van het reactie product uit ovens in de zg. extractielloog moet verwarmd worden van 25° tot 60°C . De s.w. van deze geconcentreerde oplossing kan men op $0,7 \text{ kcal/kg}^{\circ}$ stellen. De opgenomen warmte wordt dan:

$$0,7 (60 - 25) = 24,5 \frac{\text{kcal}}{\text{kg}}$$

Per uur verkrijgt men 2906 kg oplossing; dus nodig $2906 \cdot 24,5 = 71197 \text{ kcal/h}$.

Buffervat.

Na het filtreren wordt de oplossing bewaard in een buffervat. Door het filtreren is de oplossing echter in tempe-

veel meer in
contacten en
leidingen verschaald
(zie bijlage bij de KNZ)
ca 0,7 Volt/cel
van NaCl elektrolyse

ziet veel
hidamping.
zie p. 10
zoude
vd
Nante

ratuur gedaald tot 45°C. De temperatuur van de oplossing moet men op 60°C handhaven i.v.m. de invoertemperatuur in de elektrolysecellen.

Opgenomen warmte:

$$2795,5 \cdot 0,7 (60 - 45) = 2953 \frac{\text{kcal}}{\text{h}}$$

de temperatuur?

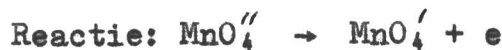
Electrolyse cellen.

Omzettingsrendement 90%; stroomrendement 70%.

Stroomdichtheid aan kathode 15 A/dm²

anode 1 A/dm²

Gelijkstroombron (gelijkrichters) 100V ; per cel nodig 2 1/2 V, dus 40 cellen vereist.

Voor de vorming van 1 gion MnO_4' is nodig 96540 C; derhalve wordt in 1 Ah gevormd $\frac{1}{26,8}$ g mol KMnO_4 . Rendement 90%, dus per Ah gevormd $\frac{0,9}{26,8}$ g mol KMnO_4 . In x Ah gevormd:

$$x \cdot \frac{0,9}{26,8} \cdot 158 = \frac{2243000}{40}$$

$$x = 10580 \text{ Ah}$$

Stroomrendement 70%, dus nodig $\frac{10}{7} \cdot 10580 = 15114$ Ah. Electrolyse duur 11 uur, dit geeft 1375 A.

Energie per cel, vereist voor electrolyse = 11. 1375. 2 1/2 = 37812,5 Wh. = 37,813 kWh.

Totale energie dan 40 . 37,813 = 1512,5 kWh.

Bevormd 15,8 kg H₂. Explosiegrens ligt bij 4%. H₂ moet met lucht worden afgezogen, waarbij 3% als veiligheidsgrens zal worden genomen. Het s.g. van H₂ is 0,0815 kg/m³ (27) en van lucht 1,176 (27°C).

15,8 kg H₂ = 194 m³ H₂; dan nodig 6305 m³ lucht; d.i. 7414,7 kg.

Het verstrijken van lucht bevordert de verdamping.

Maximale verdamping treedt op bij vlollledige verzadiging van de lucht. Lucht komt binnen bij 20°C en een relatieve vochtigheid

Hoe krijgen we
dat mit de
cellen

van 60% ($p_{\text{H}_2\text{O}} = 10,5 \text{ mm}$)

$$X = \frac{p}{P-p} \cdot \frac{18}{28,9} = 0,00874 \text{ kg H}_2\text{O/kg lucht}$$

Afgewerkte lucht heeft een temp. van 27°C en maximale vochtigheid:

$$X_{\text{max}} = 0,0227 \text{ kg/kg lucht}$$

$$X_{\text{max}} - X = 0,0227 - 0,00874 = 0,014 \text{ kg H}_2\text{O/kg lucht}$$

Er wordt $7414,7 \text{ kg}$ lucht over de cellen geleid, dus er kan maximaal $0,014 \cdot 7414,7 = 103,8 \text{ kg H}_2\text{O}$ verdampen.

De oplosbaarheid van KMnO_4 in 2 N loog bij 60°C bedraagt $0,565 \text{ gmol/l} = 89,3 \text{ kg/m}^3$.

In 27 m^3 dus $27,89,3 = 2411 \text{ kg KMnO}_4$.

Er is in de oplossing na afloop van de electrolyse aanwezig $2790,4 \text{ kg KMnO}_4$. Er kristalliseert dus op het eind van de electrolyse reeds 380 kg KMnO_4 uit.

Bij het uitkristalliseren van KMnO_4 komt warmte vrij, nl. $10,3 \text{ kcal/mol}$ (14). Dus totaal komt er $10,3 \cdot 380 = 3914 \text{ kcal}$ vrij.

Kristallisator.

De oplossing uit de electrolyse cellen wordt hier gekoeld tot 25°C . Stellen we de s.w. van de oplossing weer $0,7 \text{ kcal/kg}_0$, dan moet worden afgevoerd aan warmte

$$33518,6 \cdot 0,7 (50 - 25) = 486020 \text{ kcal.}$$

In oplossing blijft 361 kg KMnO_4 ; in de kristallisator is dus nog $2790,4 - 361 - 380 = 2049,4 \text{ kg KMnO}_4$ uitgekristalliseerd. De hierbij vrijkomende warmte bedraagt:

$$2049,4 \cdot 10,3 = 21108,8 \text{ kcal.}$$

Platendroger.

De platendroger wordt in het volgende hoofdstuk uitvoerig behandeld.

Verdamper.

6,06 m³ moederloog (s.g. = 1300 kg/m³) wordt in de verdamper tot 50% KOH ingedampt in 12 uur.

Dus $\frac{6,06 \cdot 1300}{12} = 656,5$ kg/h moederloog.

P = 1 atm

De kooktemperatuur van 35% kaliloog bedraagt 110°C en van 50% kaliloog bij 50cm Hg eveneens 110°C.

De oplossing wordt voorverwarmd tot 110°C; daarvoor nodig: $656,5 \cdot 0,7 (110 - 20) = 41359,5$ kcal/h.

Er verdampt $\frac{5863,6}{12} = 488,6$ kg H₂O per uur; hiervoor vereist $488,6 \cdot 532 = 259935,2$ kcal/h.

in de verdamper?

9. Berekening platendroger.

Het vochtige KMnO_4 wordt in een platendroger gedroogd met warme lucht, die over de platen strijkt. Ter verhoging van de warmte-economie laat men een gedeelte van de warme lucht door de droger circuleren.

Warme lucht, temperatuur 120°C en een vochtigheid van $0,035 \text{ Kg H}_2\text{O}$ per kg droge lucht, strijkt over de platen. Indien geen straling of geleiding door de vaste stof optreedt, zal de afgewerkte lucht een temp. van 45°C en een vochtigheid van $0,07 \text{ kg/kg}$ droge lucht hebben. Dit blijkt uit een vochtigheidskaart (bijv. Perry (13), p. 811).

We willen eerst nagaan hoe groot de invloed van geleiding en straling is. Indien beide optreden, dan wordt de totale warmte-overdrachtscoëfficiënt (Perry, p. 804):

$$h_t = (h_c + h_r) \cdot \left[1 + \frac{A_u}{1 + L(h_c + h_r)/k} \right]$$

In deze formule is:

h_c = warmte overdrachtscoëff. t.g.v. convectie

h_r = warmte overdrachtscoëff. t.g.v. straling

L = laagdiepte van de vaste stof op de platen

k = warmte geleidingscoëff. van de vaste stof

A_u = verhouding tussen niet-bevochtigd opp. en vochtig opp.

De waarde van h_c is te berekenen met de formule:

$$h_c = 0,0128 G^{0,8} \quad (13)$$

Deze formule geldt voor lucht, evenwijdig stromend aan het oppervlak van de platen. De grootheden staan in angelsaksische eenheden; G is massasnelheid van de lucht (lb/hrft^2). Bij 45°C is de dichtheid van de lucht $1,103 \text{ kg/m}^3$ ($= 1,103 \cdot 10^{-3} \cdot 62,4 \text{ lb/ft}^3$). Nemen we een luchtsnelheid van 350 ft/min ($= 21000 \text{ fr/h}_r$) aan, dan volgt hieruit $h_c = 4,32 \text{ BTU/hrft}^2 \text{ }^\circ\text{F} = 21,1 \text{ kcal/m}^2\text{hr } ^\circ\text{C}$. De waarde van h_r volgt uit grafiek 12 uit Perry (p. 473); $h_r = 1,6 \text{ BTU/hrft}^2\text{ }^\circ\text{F} = 7,8 \text{ kcal/m}^2\text{hr } ^\circ\text{C}$

Au = 1, bij de platendroger; stel L = 2,5 inch = 0,0635 m en k = 0,3 BTU/hrft °F = 0,45 kcal/hrm² °C (naar analogie van soortgelijke verbindingen), dan wordt h_t = 35,9 kcal/m²hr °C.

De werkelijke oppervlakte temperatuur T_s, wordt vervolgens gevonden uit:

$$H_s - H_a = \frac{h_t \cdot C_s}{r_{T_s} \cdot h_c} \cdot (T_a - T_s) \quad \text{Wanneer is hier?} \quad (13)$$

Hierin is de r¹ de verdampingswarmte (kcal/kg) bij de temp. T_s (r¹_{45°C} = 571 kcal/kg); C_s is de gemiddelde soortelijke warmte van de vochtige lucht: c_s = 0,24 + 0,45 H (kcal/kg°C).

Ingevuld vinden we:

$$H_s - 0,035 = 0,00076 \cdot (120 - T_s)$$

Een lijn door het punt met coördinaten 120°C (droge boltemp.) en H_a = 0,035 en een helling 0,00076 snijdt de verzadigingslijn bij T_s = 48,3°C en H_s = 0,077. De correcties zijn dus gering; bij de berekening van de droger zullen echter de gecorrigeerde waarden worden gebruikt.

In de droger gaat 2462 kg vochtig KMnO₄ (bevat 229 kg H₂O? (s.g. = 2710 kg/m³). Bij een laagdiepte van Lm, is het benodigde oppervlak $\frac{2462}{2710L} = \frac{0,909}{L}$ m².

Bij een standaarduitvoering is de afmeting van de platen 30¹¹. 40¹¹ = 0,7752 m². Bij twee maal 10 platen wordt L = 5,8 cm.

Bij de berekening van de droogtijd moet men twee perioden onderscheiden:

- a) constante droogperiode,
- b) afnemende droogperiode.

Voor de constante droogperiode geldt:

$$-\frac{1}{A} \cdot \frac{dx}{d\theta} = \frac{h_t}{r_{T_s}} \cdot (T_g - T_s)$$

Hierin stelt A het opp. per kg. droge stof voor; A = $\frac{1}{p.L}$. De droogtijd tijdens deze periode volgt uit de formule.

$$\theta_1 = \frac{L \cdot p \cdot r^1}{(T_g - T_s) h_t} \cdot (x_0 - x_k)$$

x_0 = begin vochtgehalte/ kg droge stof

x_k = kritisch vochtgehalte.

? De afnemende droogperiode, die begint bij x_k , is afhankelijk van het te drogen materiaal. Voor het kristallijne $KMnO_4$ kan men aannemen dat het droogmechanisme gelijk blijft, zodat

$$-\frac{1}{A} \left(\frac{dx}{d\theta} \right)_{x < x_k} = \left(-\frac{1}{A} \cdot \frac{dx}{d\theta} \right)_{x=x_k} \cdot \frac{x - x_E}{x_k - x_E}$$

Hieruit volgt:

$$\theta_2 = \frac{r^1 L p}{(T_g - T_s) h_t} \cdot (x_k - x_E) \ln \frac{x_k - x_E}{x - x_E}$$

De totale droogtijd is dan $\theta_1 + \theta_2$

A Gebruik makend van deze formules kan de droogtijd worden berekend. Ook hier zijn enige aannamen gedaan, bijv. het kritisch vochtgehalte van $KMnO_4$, dat op 0,07 kg/kg stof werd gesteld, naar analogie met vergelijkbare stoffen. Als voorbeeld dienen onderstaande waarden, ontleend aan Perry (13):

	laagdikte	x_k
zeezand	1 inch	0,059
	2 inch	0,060
$Ba(NO_3)_2$	1 inch	0,070
NaCl	1 inch	0,070

Bij het berekenen van de droogtijd, werd gebruik gemaakt van de volgende waarden:

ρ	= 2710	kg/m ³
T_g	= 120	°C
T_s	= 48,3	°C
h_t	= 35,9	kcal/mhr°C
L	= 0,0635	m

in beide periodes?

H_1 = vochtigheid van de koude, inkomende lucht,
 H_a = vochtigheid van de lucht, die op de platen aankomt,
 H_s = vochtigheid van de afgewerkte lucht.

$H_1 \neq H_a$ i.v.b. met gedeeltelijke circulatie van de lucht in de droger.
Lucht met een bepaalde temperatuur en vochtigheid (H_a) strijkt over de platen; deze conditie willen we tijdens de droging constant houden. Uit een balans over de vochtigheid volgt dan de fractie x , van de lucht in de droger, die gecirculeerd kan worden.

$$H_s \cdot x + H_1(1-x) = H_a$$

Hieruit volgt

$$x = \frac{H_a - H_1}{H_s - H_1}$$

$$\begin{aligned}
 r_T^1 &= 571 && \text{kcal/kg} \\
 x_0^s &= 0,0932 \\
 x_k &= 0,07 \\
 x &= 0,0023 \\
 x_E &= 0
 \end{aligned}$$

We vinden nu $\theta_1 = 0,955$ uur en $\theta_2 = 3,70$ uur, zodat de totale droogtijd 4,66 uur wordt.

Zoals vermeld, laat men een gedeelte van de warme lucht in de droger circuleren voor het verkrijgen van een betere warmte-economie. Het percentage van de totale hoeveelheid lucht, dat gecirculeerd kan worden, wil men een constante beginconditie houden, volgt uit:

$$\frac{H_a - H_f}{H_s - H_f} \cdot 100 = \frac{0,035 - 0,015}{0,077 - 0,015} \cdot 100 = 32,3\%$$

H_a = vochtigheid van de koude, inkomende lucht. De totaal benodigde hoeveelheid lucht berekent men uit het vrije doorstroomoppervlak. Bij een afstand tussen de platen van 7 cm, en een breedte van $40^{11} = 101,6$ cm, wordt dit $711,2 \text{ cm}^2 = 0,07112 \text{ m}^2$.

De snelheid van de lucht is $350 \text{ ft/min} = 6405 \text{ m/hr}$.

Dus hoeveelheid lucht: $6405 \cdot 10 \cdot 0,07112 = 4555 \text{ m}^3/\text{hr}$.

Bij $48,3^\circ\text{C}$ is het soortelijk volume $1,04 \text{ m}^3/\text{kg}$ droge lucht; dus nodig 4380 kg droge lucht per uur.

In te voeren $\frac{100 - 32,3}{100} \cdot 4380 = 2965 \text{ kg}$ droge lucht/h.

$H_f = 0,015$; dus 3010 kg lucht (20°C) per uur.

De warmte, nodig tijdens de droging, berekent men als volgt:

KMnO_4 ($2465,5 \text{ kg}$; s.w. = $0,2 \text{ kcal/kg}$) wordt verwarmd tot $48,3^\circ\text{C}$; daarvoor nodig:

$$2465,5 \cdot 0,2 (48,3 - 20) = 13904 \text{ kcal.}$$

Het aanwezige water ($229,3 \text{ kg}$) wordt eveneens tot die temp. verwarmd; $229,3 \cdot (48,3 - 20) = 6489 \text{ kcal}$.

Bij 48,3°C verdampt 223,7 kg H₂O :

$$223,7 \cdot 271 = 127733 \text{ kcal.}$$

Echter bovendien moet per uur 3010 kg lucht van 20°C

(s.w. = 0,241 kcal/kg) verwarmd worden tot 48,3°C; hij een droogtijd van 4,66 uur dan nodig: $4,66 \cdot 3010 \cdot 0,241 (48,3 - 20) = 92665 \text{ kcal.}$

Totaal vereist 240790 kcal; dit wordt geleverd door de lucht, die van 120°C tot 48,3°C afkoelt en daarbij ~~af~~staat:

$$4,66 \cdot 4380 \cdot 0,241 (120 - 48,3) = 354172 \text{ kcal.}$$

Het thermisch rendement van de droger zonder circulatie zou bedragen:

$$\frac{148126}{4,66 \cdot 4380 \cdot 0,241 (120 - 20)} \cdot 100 = \underline{30\%}$$

Met ^{de voorgestelde} circulatie is het thermisch rendement:

$$\frac{240790}{4,66 \cdot 4380 \cdot 0,241 (120 - 20)} \cdot 100 = \underline{49\%}.$$

-----

10. Literatuur.

1. F.Ullmann, Enzyklopädie der technischen Chemie, 2.Auflage,
Band 7,1931.Urban& Schwarzenberg,Munchen/Berlin.
- 2.Chem.Abstr. 45, 2 (1951),3993 c.
3. R.E.Kirk- D.F.Othmer, Encyclopedia of Chemical Technology,
vol.8,1952.The Interscience Encyclopedia Inc. New York.
4. W.L.Faith,D.B.Keyes & R.L.Clark, Industrial Chemicals.
John Wiley & Sons Inc. New York, 1957. pag.635 e.v.
5. K.Winnacker,E.Weingaertner, Chemische Technologie (Anorganische
Chemie,II,1950).Carl Hanser Verlag, Munchen. pag.506 e.v.
6. Fiat - rapport no. 757 (jan. 1947).
7. S.Klonowski, Uber die technischen Manganschmelze.Diss.Karlsruhe,1910
8. H.I.Schlesinger,Mullinex & Popoff , Ind. Eng.Chem. 11 (1919),317
H.I.Schlesinger,V.T.Jackson & E.E.Cordrey,Ind.Eng.Chem.15(1929),53.
9. H.Lux, Z.naturforsch. 1 (1946),281
- 10.R.Scholder, Angew.Chem., 66 (1954),463
- 11.G.den Boef, Bepaling en toepassing van kaliumpermanganaat.
diss. Amsterdam, 1958.
- 12.Russ.patent 54428, 31 jan.1939 ; uit Chem.Abstr. 35, 1 (1941),2802⁵
- 13.John H.Perry, Chemical Engineers' Handbook.
Mc Graw Hill Book Company,Inc.New York,Toronto,London,
1950.
- 14.R.Desmet, Ind.Chim.Belge 8 (1937),169